

Landschappelijke inpassing omgeving Jan van Nassauweg 16 te Giethoorn

In opdracht van [redacted]

In samenwerking met Wim Hoeve van Hoeve-advies te Rouveen

November 2016

Buro [redacted]
Vriesburgerweg 20
8475 EK Nijeholtpade

[redacted]
[redacted]

Inleiding

Agro Giethoorn is een groot bedrijf dat gevestigd is in Polder Giethoorn, aan de Jan van Nassauweg. Het is een bedrijf met akkerbouw, vleeskuikens, biogasinstallatie en een drooginstallatie ten behoeve van akkerbouwproducten. De vier onderdelen zijn aan elkaar gelinkt. Het bedrijf wil uitbreiden met drie kippenstallen en een broederij/opfokstal. Dit houdt de verruiming van het bouwblok in.

De gemeente Steenwijkerland vraagt om een stevige kwaliteitsimpuls in verband met de uitbreiding. De omgeving en de betekenis van het huidige erf hierin wordt beschreven. Hieruit komen voorstellen voort voor een kwaliteitsimpuls.

Landschappelijke analyse

Achtereenvolgens zullen vier momenten in de geschiedenis worden beschreven. Deze zijn te zien op de topografische kaarten uit 1936, 1976, 1996 en 2015/2016.

. Op de kaart uit **1936** is te zien dat het rafelige kleinschalige slagenlandschap is ingepolderd op een uiterst mathematische wijze. De Jan van Nassauweg loopt nagenoeg zuiver noord-zuid. Het Kanaal van Giethoorn naar Steenwijk loopt dat niet en daarom wordt de polder van uit het zuiden naar het noorden steeds breder. Midden in de polder loopt een belangrijke afwateringssloot die naar het oosten afbuigt in verband met het breder worden van de polder, maar ook om zo de eendenkooi te kunnen sparen. Dit was samen met de twee eerste boerderijen en hun erfbeplanting toen de enige groenelementen in het gebied. De verkaveling kreeg dezelfde richting als de oorspronkelijke ontginningsrichting. Dit was niet haaks op de weg en het verklaart dat de boerderijen later scheef op de weg werden gebouwd. Halverwege en parallel aan het lint met de boerderijen en de afwateringssloot werd een landbouwontsluitingsweg aangelegd. In de polder ging het om de landbouw en daarom werd deze een open ruimte. De landschappelijke inrichting gaat zich afspelen aan de rand.

. Deze periode rond **1976** is gekozen, omdat toen de doelstelling van het concept van de bedenkers van de landschappelijk inrichting was bereikt. Er werd nog weinig aan de bestaande bebouwing toegevoegd en was dat wel het geval dan kon dat nog ruimschoots binnen het erfoppervlak. Op de kaart is te zien dat de boerderijen Brederode, Wassenaar en Baterburg in de richting van de verkaveling staan. Aan de overzijde van de weg liggen de erven eveneens in de verkaveling, maar staan de voorhuizen op het zuidoosten gericht. De beplanting op de erven zijn niet exact gelijk, hebben wel een principe-opzet. De voorzijde is open naar de weg gericht. De beplanting staat steeds aan de noord- en de achterzijde van het erf. Aan de zuidzijde is er meer variatie. De erven aan de westzijde van de weg hebben steeds een houtsingel langs de weg. Steeds zijn twee hoeken 'scherp' groen. Over de aangegeven wegbeplanting kan het volgende worden gezegd. Deze staat aan de westkant van de weg en er is geen continue laanbeplanting. Tegenover de boerderijen blijken geen bomen te staan. Als deze er wel is, dan is het een duidelijke rij. In het silhouet rijgen de bomen als het ware de groene plukken aan elkaar. Doordat de bomen net niet tot aan de boerenerven staan, blijven de erven en een rij bomen op zich zelf staan. In het veld gezien valt nog iets op. De bomen bestaan niet enkel uit essen, maar er staan ook eiken. Ze staan op 8 of 10 meter afstand van elkaar. Soms moeten er zelfs een haag of struiken hebben gestaan tussen de bomen. Het unieke concept gaat achteruit als bomen in de rij worden gekapt en als de erfbeplanting verdwijnt.

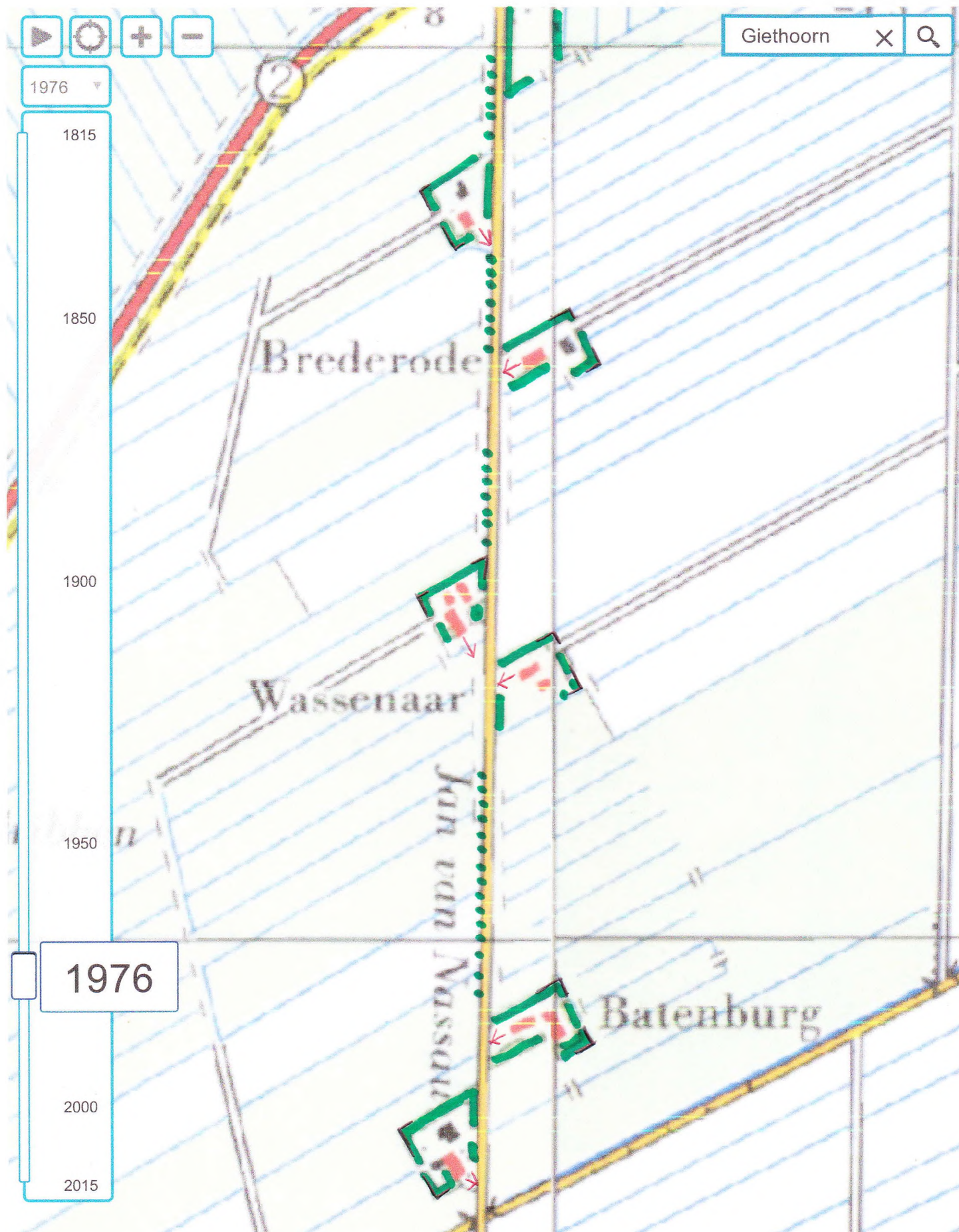
. Op de kaart uit **1996** is nog te zien dat alle achterkanten van de boerenerven niet over de aangegeven rode lijn gaan. De landbouwontsluitingsweg halverwege begint te verdwijnen. De

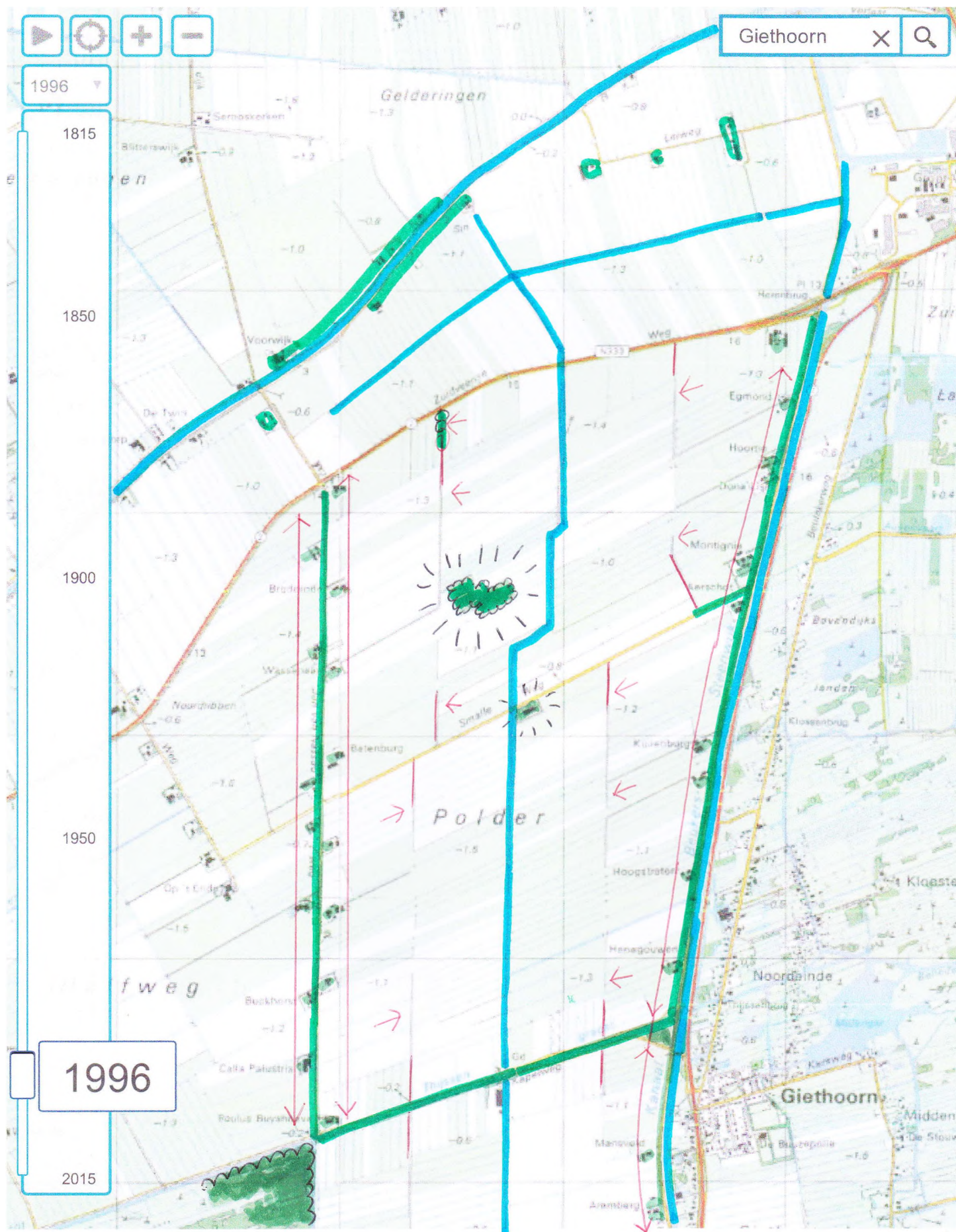
eendenkooi midden in de ruimte heeft als bos veel effect in de het silhouet van die open ruimte. De erfbeplanting van de boerderijen aan het Steenwijkerdiep en de beplanting langs het diep spelen voor een deel een rol bij de beëindiging van de open ruimte aan de noordzijde van de polder. Aan de zuidzijde zijn het de bomen aan de Thijssengracht die de open ruimte begrenzen.

. Op de kaart van **2015** is te zien dat alle beplanting van de eendenkooi is verdwenen en dat vele erven aan de zij- en de achterkant zijn uitgebreid. De centrale rol van de eendenkooi is er niet meer waardoor de randen van de open ruimte meer nadruk hebben gekregen, en het geldt met name voor de Jan van Nassauweg. Op het erf op nummer 16, erve Brederode, hebben de grootste wijzigingen plaats gevonden. Met de komst van de tweede bedrijfswoning en drie stallen is het erf verdubbelt. Deze wijziging paste binnen het stedenbouwkundige en landschappelijke patroon, mede omdat de andere erven ook werden verruimt. Met de komst van de opvallende mestvergisters echter ging het erf opvallen; door velen gezien vanaf de Blokzijlseweg. Er is vervolgens beplanting aangebracht, om alle overige onderdelen van het erf landschappelijk in te passen en reeds voor te sorteren op de nieuwe wens om uit te breiden. Deze beplanting is aan drie zijden aangeplant, aan de noord-, oost- en zuidzijde. Er zijn zo weer twee scherpe groene hoeken ontstaan. Bij de bedrijfswoning is geen beplanting aan de zuidzijde aangebracht. De soorten in de erfbeplanting komen overeen met de oorspronkelijke en geadviseerd door Boomkwekerij Hanekamp uit Scheerwolde, die dat ook bij de ontwikkeling van de polder deed. De breedte komt eveneens overeen met de oorspronkelijke maat. De singels zijn aan de zijkant 3,5 en aan de achterkant 5 meter breed. De bomen staan in twee rijen, in driehoeksverband. De bomenrij langs de Jan van Nassauweg is er nog grotendeels, maar er zijn ook gaten in gekomen. De oorspronkelijk smalle weg is geasfalteerd en aan weerszijden met grastegels aangevuld. Het blijkt dat men de bomen mijdt en dus rijdt aan de oostelijke zijde van de weg en buiten de weg, want daar zijn diverse sporen te zien. De weg wordt niet allen door het zware landbouwverkeer gebruikt, maar ook door toeristen en fietsers.

← gras →

← brede berm → ↔

open naar de straat voor de voorgevel

bij de buren

nieuw bij de bureu

Waardering

Puntsgewijs worden de positieve en negatieve kanten beschreven van de huidige situatie.

De positieve punten:

- . per toeval wordt het grootste erf van de omgeving ontwikkelt in het breedste deel van de open polder,
- . omdat dit gebied een landbouwontwikkelingsgebied is, past zo'n groot erf hierin,
- . als de eendenkooi er nog was geweest, dan was de open ruimte tussen het erf en de kooi te klein geworden. Dit is geen waardeoordeel over het verdwijnen van de kooi, het is anno 2016 een gegeven,
- . door de nieuwe breedte en lengte van het erf is de ruime vergroting toch nog in verhouding met de oorspronkelijke erven,
- . als de beplanting rond het erf goed aanslaat past het binnen het oorspronkelijke erfbeplantingsopzet. Open aan de wegzijde en gesloten aan de overige zijden met twee haakse hoeken. De mestvergisters zullen niet meer te zien zijn, zeker als er blad aan de bomen is en in de winter schermen de vele takken van de bomen en de struiken de bebouwing af.
- . het beheer van de erfbeplanting en de voortuinen is goed,
- . de tweedeling op het erf met twee voorhuizen aan de straatzijde is wel een uitzondering omdat de erven twee aan twee aan de overzijde van de weg staan, maar past desondanks toch in het bestaande stedenbouwkundige patroon,
- . de nieuwe erfbeplanting wijkt niet veel af van de erfbeplantingen die kortgeleden ook zijn aangebracht bij andere erven aan de weg. Hierdoor is een herhaling in het patroon ontstaan dat geheel past in deze polder, waar de beplanting ook in één keer werd aangelegd,
- . de bouw van vier nieuwe stallen achter op het terrein binnen de huidige erfbeplanting die dan al weer meer maat zal hebben, vallen nauwelijks op. Dat is ook het voordeel van lage stallen, zij vallen al heel snel achter de beplanting weg.

De negatieve punten:

- . door het missen van structurele erfbeplanting aan de zuidzijde van het erf ter hoogte van de bedrijfswoning, worden de stallen met witte windveren en de daarbij behorende silo's met buizen genadeloos zichtbaar. Het beeld is chaotisch,
- . op het voorterrein van het erf ten noorden van de voortuin overheerst de bestrating en de bebouwing. Van oorsprong waren alle erven alleen open voor de voorgevel van de boerderij. Dit is goed te zien op de kaart van 1976. Het bedrijfserf is nu te nadrukkelijk aan de weg komen te liggen,
- . met de aanwezigheid van zo'n afwijkend erf, is het nodig om te zorgen dat de context goed is. Ter hoogte van het erf worden teveel aan laanbomen langs de weg gemist.

de erfbeplanting

nieuwe ontsluiting

riet

te veel bestrating ontstaan

het is beter de chaos te
verbergen !

in de toekomst

Het plan

Het erf

Over het erf zelf zijn enkele opmerkingen te maken en keuzes aan te geven; de reeds aangebrachte houtsingels, de bebouwing, het voorterrein en de nieuwe ontsluitingsweg aan de zuidzijde.

De houtsingel is in principe goed, maar heeft hier en daar uitvallers. Wanneer er bij het inboeten steeds voor eiken wordt gekozen, dan wordt aan de veelheid in soorten hier een daar een structurele type boom extra toegevoegd. Het betekent een verbetering. De beste tijd om te planten is reeds in dit najaar.

Voorgesteld wordt om alle windveren van de nieuwe stallen donker uit te voeren, zodat zij niet extra opvallen, want wit trekt altijd de aandacht. Dat er één stal een andere richting krijgt zal niet opvallen tussen de bestaande hoge werktuigenberging en de groene rand.

Het voorterrein van het akkerbouwbedrijf is zeer bestraat, maar heeft een ruim driehoekig plantvak gevuld met vaste planten. Dit geeft hier de mogelijkheid om bomen aan toe te voegen, zoals drie lindebomen. Deze bomengroep kan aangevuld worden door een lindeboom er ten noorden van, ter vervanging van een huidige bijna dode jonge boom. Hierdoor zal de aandacht in de toekomst weer meer naar de voorgevel van de boerderij uitgaan. Deze bomen staan zo op ruimere afstand van de boerderij dan voorheen een rij bomen deed.

Ook is de beplanting rond de tuin van de bedrijfswoning van groot belang. Eenzelfde houtsingel zoals reeds is aangelegd van 5 meter breedte, is in de eerste plaats noodzakelijk voor de gevels van de stallen met de silo's. Vervolgens wordt ook hier een rij met vier lindebomen aangeplant, als herhaling van de andere zijde van het erf. De bomen worden op ruime afstand van de nieuwe inrit geplant, zodat zij de vrachtauto's zo min mogelijk gaan hinderen. De openingen in de beukenhagen passen alleen bij de twee voorgevels. De gedachte om een treurwilg te planten bij de nieuwe vijver past bij overige parkbomen in de voortuinen van de boerenerven in de polder. De vijver zelf hoeft niet zichtbaar te zijn vanaf de openbare weg. Deze vijver heeft een sierfunctie voor de bewoners, maar is ook nodig voor de brandweer en de watercompensatie.

De nieuwe ontsluitingsweg is aan de zuidzijde van de reeds in december 2014 aangebrachte houtsingel gepland. Deze singel is goed aangeslagen. Er is ruimte tussen deze singel en de sloot (mede van de burenen) met een rietkraag daarin. De weg van 4,5 meter breedte wordt zo landschappelijk ingepast. De bestaande ruimte tussen de bestaande stal en de houtsingel wordt gereserveerd voor een mogelijke uitbreiding van de stal. De weg is absoluut noodzakelijk om de verschillende bedrijfstakken van elkaar te kunnen scheiden. Zoals op het gehele erf gebruikelijk is, worden ook hier grijze klinkers (in H-profiel) gebruikt.

Buiten het erf

De bomen langs de weg

De Jan van Nassauweg is ruimtelijk een zeer belangrijke as tussen de polders Giethoorn en Halfweg, van ca. 3 kilometer lengte. De rij bomen aan één zijde van de weg en de erven als groene kralen daartussen, vormt het essentiële landschapspatroon. Dit patroon van **'kralen aan een ketting'** vormt het uitgangspunt voor het beheer en onderhoud van de gemeente en het toetsen door de gemeente. Het zet een trend in die is gebaseerd op de cultuurhistorie. Deze gedachte is op 28 oktober 2016 tijdens een overleg met diverse partijen geformuleerd.

Door te zorgen dat de rij bomen langs de gehele weg weer zo continue als mogelijk wordt, is het plan om in de toekomst in gaten geen essen meer toe te voegen. In verband met de essentakkenziekte wordt voor een mix van eik, iep en esdoorn gekozen. De maat van de nieuwe bomen moet reeds een redelijke boom zijn. Er komt overleg over de snoeihoogte van de bomen, die verband houdt met de hoogte van het grote materieel.

In verband met de gewenste landschappelijk inpassing van het bedrijf op nummer 16 wordt nu een eerste onderdeel van de weg aangepakt. Dit betekent het deel tussen het bedrijf en de Blokzijlseweg. Zo zal het gat in de bomenrij voor de oorspronkelijke boerderij smaller gaan worden, met het behoud van zonlicht en vrij uitzicht vanuit het zuidwesten. Geschat wordt dat het om 10 bomen zal gaan.

Het profiel van de weg

Het profiel van de weg vraagt om aandacht, omdat deze op papier wel voldoende breed lijkt, maar in werkelijkheid in het gebruik één rij grastegels ongebruikt laat. Verbreding van de weg naar het oosten zou daarom een oplossing zijn. Hier is overleg over gevoerd met de gemeente en diverse alternatieven zijn met elkaar vergeleken. Uitgangspunt is net zo als bij de beplanting, dat de aanpassing die tussen de boerderij en de Blokzijlseweg wordt ingezet, een trend gaat inzetten. De a-symmetrie van het profiel van de weg is uitgangspunt.

Het voorstel is een strook met betonplaten naast de bestaande weg te leggen. Onderzocht wordt voor welke platen er wordt gekozen.

tussen
Bladzijlseweg en het bedrijf

